

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

НАУКОВІ ЗАПИСКИ ACADEMIC NOTES

Серія:
Педагогічні науки

Series:
Pedagogical Sciences

Випуск 170 (2018)
Edition 170 (2018)

Кропивницький – 2018
Kropyvnytskyi – 2018

УДК 378
ББК 74.203
В 34

Наукові записки / Ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. – Випуск 170. –
Серія Педагогічні науки. – Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2018. – 304 с.

ISBN 978–7406–57–8
ISSN 2415–7988 (Print)
ISSN 2521–1919 (Online)
ICV 2016 = 54.23

Рецензенти: Олексюк О. М., доктор педагогічних наук, професор;
Комаровська О. А., доктор педагогічних наук, професор.

«Наукові записки. Серія: Педагогічні науки» внесено до Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук. Наказ Міністерства освіти і науки України № 241 від 09.03.2016 р.

Збірник зареєстровано в міжнародних наукометричних базах **Copernicus** і **Google Scholar**.

Редколегія:

Науковий редактор:

Черкасов В. Ф. – доктор педагогічних наук, професор ЦДПУ ім. В. Винниченка

Заступник наукового редактора:

Савченко Н. С. – доктор педагогічних наук, професор ЦДПУ ім. В. Винниченка

Відповідальний секретар:

Грозан С. В. – кандидат педагогічних наук, ст. викладач ЦДПУ ім. В. Винниченка

Редакційна колегія:

Абу Хусейн Д. – доктор філософії, заступник президента відділення післядипломної освіти, Аль-Касемі коледж, Бака Аль Гарбія, Ізраїль

Анісімов М. В. – доктор педагогічних наук, професор ЦДПУ ім. В. Винниченка

Гоктас О. – доктор філософії, професор технологічного факультету, Мула Сіткі Кочман Університет, м. Мула, Туреччина

Ерділ Юсуф Зія. – доктор філософії, професор, віце президент, Мула Сіткі Кочман Університет, м. Мула, Туреччина

Калініченко Н. А. – доктор педагогічних наук, професор ЦДПУ ім. В. Винниченка

Клім-Клімашевська А. – доктор педагогічних наук, професор Природничо-гуманітарного університету в Седльцах, Республіка Польща

Кротерс Г. – доктор філософії, професор Белфастського університету Її Величності, Об'єднане Королівство Великої Британії та Північної Ірландії

Кушнір В. А. – доктор педагогічних наук, професор ЦДПУ ім. В. Винниченка

Радул В. В. – доктор педагогічних наук, професор ЦДПУ ім. В. Винниченка

Радул О. С. – доктор педагогічних наук, професор ЦДПУ ім. В. Винниченка

Рангелова Е. – доктор педагогічних наук, професор, голова Міжнародної асоціації професорів слов'янських країн, Республіка Болгарія

Растрюгіна А. М. – доктор педагогічних наук, професор ЦДПУ ім. В. Винниченка

Садовий М. І. – доктор педагогічних наук, професор ЦДПУ ім. В. Винниченка

Сметанова Є. – доктор філософії, професор університету святих Кирила та Мефодія, м. Трнава, Словаччина

Ткаченко О. М. – доктор педагогічних наук, професор ЦДПУ ім. В. Винниченка

Шандрук С. І. – доктор педагогічних наук, професор ЦДПУ ім. В. Винниченка

Друкується за рішенням вченої ради Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 13 від 25.06. 2018 року)

Статті подано в авторській редакції

© Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, 2018

UDC 378
BBK 81.2(3)
A 34

Academic notes / Ed. board: V. F. Cherkasov, V. V. Radul, N. S. Savchenko, etc. – Edition 170. Series: Pedagogical Sciences. – Kropyvnytskyi: EPC of Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University, 2018. – 304 p.

ISBN 978–7406–57–8
ISSN 2415–7988 (Print)
ISSN 2521–1919 (Online)
ICV 2016 = 54.23

Reviewers: **Oleksuk O. M.**, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor;
Komarovska O. A., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor.

«Academic Notes. Series: Pedagogical Sciences» is included into the List of Scientific Professional Publications of Ukraine, which can publish the results of dissertations for obtaining scientific degrees of Doctor and Candidate of Sciences. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 241 of 09/03/2016.
The collection is registered in the international catalogues of periodicals and database **Copernicus** and **Google Scholar**.

Editorial Board:

Academic editor:

Cherkasov V. F. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Assistant of Academic editor:

Savchenko N. S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Executive Secretary:

Grozan S. V. – Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University

Editorial Board:

- Abu Hussain J.** – Deputy President of Graduate Studies, Al-Qasemi College, Baka Al Garbiah, Israel
- Anisimov M. V.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University
- Crothers G.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University
- Goktas O.** – Dean of Faculty of Technology, Mugla Sitki Kocman University, Turkey
- Kalinichenko N. A.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University
- Klim-Klimashevskaya A.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of Natural-humanitarian University of Siedlce, Republic of Poland
- Kushnir V. A.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University
- Radul O. S.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University
- Radul V. V.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University
- Rangelova E.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, President of the International Association of professors of Slavonic countries, the Republic of Bulgaria
- Rastrygina A. M.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University
- Sadovyi M. I.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University
- Shandruk S. I.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University
- Smetanova E.** – PhD, Head of Department of British and American Studies, Faculty of Arts, University of Saints Cyril and Methodius, Trnava, Slovakia
- Tkachenko O. M.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University
- Erdil Ysuf Ziya** – Vice President, Mugla Sitki Kocman University, Turkey

*Published by the resolution of the Academic Council of the Centralukrainian
Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University
(Protocol № 13 of 25.06. 2018)*

The articles are presented in the authors editing
© Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University, 2018

КОСЯК Людмила Іванівна СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНО-МОВЛЕННСВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	81
КУРКІНА Сніжана Віталіївна МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ПІДЛІТКОВОГО І ЮНАЦЬКОГО ВІКУ В ПРАКТИЦІ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ.....	84
КУРИШЕВ Євген Володимирович, ЛЯШЕНКО Ольга Дмитрівна СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ В СИСТЕМІ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ – МУЗИКАНТІВ.....	89
ЛЮБАР Руслана Олександрівна СТАНОВЛЕННЯ МЕТОДИКИ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ В УКРАЇНІ.....	94
МІЩАНЧУК Вікторія Миколаївна ДІЯЛЬНІСНО-ТВОРЧИЙ КОМПОНЕНТ МУЗИЧНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА З ВИКОРИСТАННЯМ СУГЕСТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	97
ОСАДЧА Тетяна Всеволодівна ВОКАЛЬНА КУЛЬТУРА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	102
ПЕТРЕНКО Марина Борисівна РІЗНОВИДИ МУЗИЧНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	107
СИДОРЕНКО Тетяна Дмитрівна ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МУЗИКАНТА ШИРОКОГО ПРОФІЛЮ ЯК ПРОБЛЕМА СУЧАСНОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ.....	111
СТЕФІНА Надія Василівна ПЕРСПЕКТИВНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	114
ТАДЕУШ Олена Миколаївна АРТ-ПЕДАГОГІКА ЯК ПОЛІФУНКЦІОНАЛЬНА ТЕХНОЛОГІЯ НАВЧАННЯ, ВИХОВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ.....	118
УДРІС Ірина Миколаївна, ЕЙВАС Лариса Феліксівна ВИЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ФОРМ ВІТЧИЗНЯНОГО ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА: НАУКОВЦІ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТЬ ПРО УКРАЇНСЬКИЙ ОРНАМЕНТ.....	122
ФОЛОМЄЄВА Наталія Аркадіївна ЗНАЧЕННЯ КАВЕР-ВЕРСІЙ В КОНТЕКСТІ ВИКОНАВСЬКОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ СУЧАСНИХ ВОКАЛЬНИХ ТВОРІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ У КЛАСІ ЕСТРАДНОГО ВОКАЛУ.....	127
ЧЕБОТАРЕНКО Ольга Валеріївна РОЗВИТОК МУЗИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА МАТЕРІАЛІ ФОРТЕПІАННОГО ЦИКЛУ Б. М. ФІЛЬЦ «ЯВОРІВСЬКІ ІГРАШКИ».....	131
АШИХМІНА Наталія Віталіївна ФОРМИ І МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО АРТИСТИЗМУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ В ПРОЦЕСІ ВИКОНАВСЬКО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	135
ВЕРГУНОВА Валерія Сергіївна ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО МИСТЕЦТВА У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ.....	138

Е. М. Торшилова. – М.: ИХО РАО, 2012. – 132 с.
 9. Ямбург Е. А. Школа и ее окрестности /
 Е. А. Ямбург. – М., 2011. – 576 с.

REFERENCES

1. Honcharenko, S. U. (1997). *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk*. [Ukrainian Pedagogical Dictionary]. Kyiv.
 2. *Zakon Ukrainy «Pro pozashkilnu osvitu» (Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy)*, 2000. [Elektor. resurs]. – Rezhym dostupa: zakon3 rada.gov.ua /lais (show)z 0803-01. [The Law of Ukraine "On Extracurricular Education" (Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine)]. Kyiv.
 3. Kabalevskiy, D. B. (1984). *Vospitanye uma i serdtsa*. [Education of the mind and heart]. Moscow.
 4. *Lyst Ministerstva kultury Ukrainy vid 01.02.2017r. №83/7-4/15-17 shchodo mekhanizmv zberezhennia ta rozvytku pochatkovoï mystetskoï osvity ta mystetskykh shkil*. [Elektor. resurs]. – Rezhym dostupa: onmcpk.kh.ua/dopomoga_kerivniku/ [Letter from the Ministry of Culture of Ukraine dated 01.02.2017. №83 / 7-4 / 15-17 on mechanisms for the preservation and development of elementary arts and art schools.]. Kyiv.
 5. Lotman, Yu. M. (1992). *Kultura i vzryv*. [Culture and Explosion]. Moscow.
 6. *Polozhennia pro pochatkovi spetsializovani mystetskyi navchalnyi zaklad (shkolu estetychnoho vykhovannia) (Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy)*, 2000. [Elektor. resurs]. – Rezhym dostupa: zakon3 rada.gov.ua /lais (show)z 0803-01. [Provision on the initial specialized art school (school of aesthetic

education)]. Kyiv.

7. *Teoriia i praktika obrazovaniia v sovremennom mire*. (2012). [Theory and practice of education in the modern world:]. SPB.

8. Torshilova, E. M. (2012). *Tendentsii i urovni razvitiia khudozhestvennogo vkusa detei i podrostkov v epokhu sotsialnoho krizisa*. [Tendencies and levels of development of artistic taste of children and adolescents in the era of social crisis]. Moscow.

9. Yamburg, E. A. (2011). *Shkola i ee okrestnosti*. [School and its environs]. Moscow.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КУРКІНА Сніжана Віталіївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри музичного мистецтва і хореографії Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: удосконалення навчально-виховного процесу у вищій та початковій школі засобами мистецьких дисциплін, історія вітчизняної та зарубіжної педагогіки.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KURKINA Snezhana Vitalievna – Candidate of Pedagogic Sciences, Assistant Professor Centralukrainian State Volodymyr Vynnychenko Pedagogic State University.

Circle of scientific interests: improvement of the educational process in higher and elementary schools by means of artistic disciplines, history of domestic and foreign pedagogy.

*Дата надходження рукопису 10. 03. 2018 р.
 Рецензент – д.п.н. професор В. Ф. Черкасов.*

УДК 378:78

КУРИШЕВ Євген Володимирович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка
 e-mail: ekuryshhev@ukr.net

ЛЯШЕНКО Ольга Дмитрівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка
 e-mail: music 1951@ ukr.net

СУТНІСТЬ І СТРУКТУРА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ В СИСТЕМІ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ-МУЗИКАНТІВ

Постановка та обґрунтування актуальності теми дослідження. У 2018 році виповнюється 10 років з часу створення кафедри інструментально-виконавської майстерності Київського університету імені Бориса Грінченка. За цей час був пройдений значний шлях роботи із кількома поколіннями студентів – майбутніх педагогів-музикантів. В першу чергу така робота включала і включає

як вдосконалення інструментально-виконавської майстерності студентів та магістрантів Інституту мистецтв, так і методичну роботу, що спрямована на підготовку багатьох навчальних робочих програм.

Слід також сказати, що у період навчання у ВНЗ дуже важлива роль в професійному становленні майбутнього фахівця – вчителя

музики і виконавця належить творчому керівнику студента, магістранта у класі музичного інструмента. Тим більше, що саме в цьому навчальному році у нашому Інституті мистецтв відкрито нову спеціальність – інструментальне виконавство.

Саме тому серед найбільш ефективних методів впливу на формування творчої особистості студента слід вважати професійно-виконавську творчу активність, фантазію, креативність, наявність навчально-методичної компетентності самого викладача ВНЗ по класу основного музичного інструмента.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Професійно-виконавська підготовка магістрантів завжди була центральною проблемою наукових досліджень та методичних пошуків викладачів профільних кафедр. Різноманітні ракурси проблеми вдосконалення інструментально-виконавської підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва, викладача класу основного музичного інструмента розглядалися у роботах Л. Арчажнікової, Т. Завадської, Н. Гуральник, О. Щолокової, Г. Падалки, В. Шульгіної та ін. Але практичний досвід викладачів кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка, що зорієнтований на покращення професійної підготовки магістрантів на індивідуальних заняттях дисципліни «Музичний інструмент» в системі професійної підготовки магістрантів не був предметом спеціального науково-методичного вивчення та узагальнення.

Мета статті – розкрити структуру індивідуальних занять та окреслити сутність змістових модулів робочої навчальної програми «Музичний інструмент» для магістрантів першого та другого року навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Характеризуючи процес вдосконалення інструментально-виконавської підготовки магістрантів Інституту мистецтв на сучасному етапі слід сказати, що він має кілька основних напрямків. Серед них важко окреслити якийсь головний, пріоритетний, так би мовити, найбільш важливий. У професійній підготовці фахівця важливе все: власна концертно-виконавська та навчальна діяльність, професійно-виконавський тезаурус, обізнаність, певне коло професійно-виконавських знань, слухацький досвід, здатність завжди досягати максимально можливого професійного рівня виконання твору, втілення власної оригінальної виконавської інтерпретації на основі осягнення авторського задуму, ідеї, художнього образу й змісту твору та відтворення його в різних видах художньо-інтерпретаційної творчості,

тобто все, що зараз ми коротко називаємо музично-виконавською компетентністю [5, 75].

Такий пріоритетний напрямок без сумніву інтегрується з іншим, що дозволяє формувати музично-виконавське мислення магістранта, позитивну мотивацію щодо концертно-виконавської діяльності, творче ставлення до професії при використанні у навчальному процесі усіх доступних форм студентської концертно-виконавської діяльності.

Реалізація вищеперерахованих напрямків відбувається на індивідуальних заняттях дисципліни «Музичний інструмент», яку вивчають магістранти першого та другого курсів. Структура занять включає декілька компонентів, а саме: роботу викладача з магістрантом над навчальним репертуаром, що проходить в ході індивідуальних занять і залежить від здібностей та до вузівської музичної підготовки магістранта; підготовку магістранта до конкурсу й публічного виступу, яка здійснюється в ході індивідуальних аудиторних занять, в процесі вивчення музичних творів і їх художнього виконання; обговорення виступів українських та зарубіжних виконавців та конкурсантів після відвідуваного музичного заходу, що передбачає роботу магістрантів в опануванні конкретних завдань, в отриманні слухацького досвіду; осмислення навчально-методичних матеріалів, що розміщені в репозиторії Інституту мистецтв і відповідають специфіці курсу та навчання в магістратурі.

На всі заняття першого та другого курсів відведено 240 годин, із них 120 годин на індивідуальні заняття. Є в робочій навчальній програмі курсу години на самостійну роботу магістрантів (76 годин), модульний контроль (14 годин) та семестровий контроль (ще 30 годин).

Індивідуальний навчальний план-програма студента з фортепіано на кожний семестр спланована таким чином, щоб забезпечувати безперервний навчальний процес, опанування основних музичних форм та жанрів творів, до складу яких за академічними вимогами входять технічні п'єси, твори великої форми, поліфонія, різнохарактерні малі та концертні форми. Формою контролю є залік у II семестрі та екзамен – у IV.

При цьому викладач організовує свою навчальну діяльність зі студентом орієнтуючись на заздалегідь розроблену робочу програму курсу. Наша програма курсу [6] включає чотири модулі, зміст яких опрацьовується упродовж двох років. Перший змістовий модуль «Підготовка концертної програми піаністом» передбачає як творче прочитання авторського тексту (усвідомлення піаністичних засобів відтворення авторського

тексту; особливостей фактури музичних творів; винайдення зручної алікатури та відповідної артикуляції; з'ясування усталених характерних ознак обраних музичних творів), так і музичне сприйняття художніх образів (через аналіз різних редакцій обраних фортепіанних творів; узагальнення власного художнього досвіду у виконанні творів різних музичних форм; осмислення тембро-динамічних ознак музичної палітри творів; метро-ритмічну структуру музичних творів та їх музичну форму).

Другий змістовий модуль «Саморегуляція процесу музично-виконавської діяльності» включає по-перше, роботу над художньою інтерпретацією музичних творів в аудиторних формах звітності (осмислення драматургії музичних творів у контексті часового простору, інтерпретаційної моделі музичних творів (власний виконавський проект); засобів художнього відтворення музики у фортепіанному мистецтві; утворення музичних образів відповідно до стилю; усвідомлення свого особистого, індивідуального стилю). По-друге, виконавську реалізацію власної художньої концептуально-інтерпретаційної моделі фортепіанних творів (опрацювання художньо-виконавської образності та стилістичної достовірності інтерпретаційної моделі музичних творів; звертається увага на поліваріантність фортепіанної інтерпретації, удосконалення технічних прийомів відповідно до художнього задуму; відпрацювання варіантів педалізації та оркестрового урізноманітнення звучання фортепіанних творів; удосконалення змістовного та виразного виконання; здійснюється цілісне усвідомлення твору при реалізації виконавських завдань; відбувається співставлення результатів діяльності з художньою концептуально-інтерпретаційною моделлю фортепіанних творів).

Третій змістовий модуль «Концертний виступ у системі виконавської практики піаніста» теж поділяється на два етапи. Перший – етап підготовки піаніста до концертного виступу (підготовка концертної програми до виконавського втілення в умовах публічного концертного виступу; психологічна підготовка до виступу та якість виконавського відтворення програми на репетиційних заняттях; ролеві ігри, проблемні ситуації та моделювання умов публічного виступу в класі та у концертному залі; усвідомлення коефіцієнту реалізації виконавських можливостей та його застосування у процесі підготовки до концертного виступу; здійснення звукозапису у ході виконавської підготовки до концертної діяльності; формування артистизму у передконцертний період (на репетиційних заняттях). Другий –

концертний виступ та його педагогічний і концептуально-виконавський аналіз, що включає аналіз можливостей особистої виконавської діяльності магістранта, поєднання його концертно-виконавської та музично-просвітницької діяльності; виступ магістранта у лекції-концерті, музичній бесіді, концерті з педагогічними анотаціями, концерті філармонічного типу, звітному концерті; академічний виступ й педагогічний та виконавський аналіз концертного виступу.

Останній, четвертий змістовий модуль «Підготовка до сольного концерту та екзамену» націлює педагога та студента на осмислення структури сольної та екзаменаційної програми магістранта-піаніста та її підготовку, в цей час відбувається узагальнення професійних вимог до сольної та екзаменаційної програми (структура, жанри та стилістика фортепіанних творів, загальний обсяг програми); здійснюється побудова програми, вибір творів із можливих варіантів; підготовка твору великої форми в контексті загальної драматургії концерту; осмислюються методи роботи у фортепіанному класі в період підготовки концертної та екзаменаційної програми. Закінчується четвертий модуль виступами магістранта та їх виконавським і педагогічним аналізом, (здійснюється психологічна підготовка до сольного концерту й екзамену; відбуваються репетиційні заняття та розглядаються основні умови успішного концертного виступу; тренується виконавська витримка, здійснюється виховання артистизму, відбувається робота над подоланням творчого хвилювання; виконавський та педагогічний аналіз).

Слід відмітити і те, що магістранти беруть участь в різних музичних заходах, як на першому, так і на другому курсах. Єдина відмінність - це те, що магістранти першого року навчання в концертах грають 1-2 музичні твори, а другого – виступають з певною програмою.

Так, у продовж двох років відбуваються виступи магістрантів у концертах Малої філармонії, заходах мистецької програми «З Києвом і для Києва», концертних виступах «Музичного антракту», музичних подіях Грінченківського тижня у грудні кожного року, урочистих концертах у залі Центрального корпусу університету, концертів класу викладачів кафедри. Особливе місце у цьому переліку займають конкурси виконавської майстерності у нашому місті та у багатьох університетах інших міст держави і за кордоном.

Процес підготовки до виступу на конкурсі – ціла система творчих заходів як з боку викладача, так і з боку студента, який готується до виступу. Він потребує мобілізації

усіх зусиль конкурсанта. Безумовно, доцільно використовувати у процесі підготовки студентів величезний досвід провідних та відомих викладачів Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського – О. Александрова, Т. Кравченко, Є. Ржанова, В. Козлова, Н. Грідневої, О. Ринденко та ін. Проблеми підготовки до участі у конкурсах як і самі конкурси у якості художнього артефакту розглядалися в роботах ряду дослідників, серед яких як одну з останніх можна назвати дисертаційне дослідження Т. Зінської. Дуже важливі у цьому процесі позитивна мотивація самої участі у конкурсі, атмосфера творчого змагання, нові художні враження, інтенсивна концертно-виконавська діяльність у період підготовки, підтримка концертної «форми» учасника конкурсу. В цей час досягається найбільш досконалий рівень виконання творів програми. Саме для участі у конкурсі готується, як правило, і новий концертний репертуар, який відповідає умовам творчого змагання. Але, зрозуміло, головний критерій конкурсної готовності, «компетентності» – професійна якість виконання, оригінальність інтерпретації, здатність виконати програму без суттєвих втрат та огріх. На кафедрі накопичений вже значний досвід успішної підготовки студентів до конкурсних змагань різного рівня. Серед останніх досягнень – блискучі перемоги наших учасників у Всеукраїнському фестивалі-конкурсі «Сходинки до майстерності», що відбувається кожен рік в Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка.

Важливим аспектом професійного зростання студентів є і розширення слухацького досвіду майбутніх педагогів-музикантів. Інтернет надає величезні можливості прослухати звукозапис творів власної програми у багатьох виконаннях інструменталістів сучасності та минулого.

Однак, ніщо не може порівнятись у ефективності впливу на якість підготовки програми магістрантом нашої кафедри так, як сприйняття та співпереживання разом із виконавцем його виступу на концерті у філармонії, в оперному театрі, в консерваторії, у нашому концертному залі. «Живе» виконання, творча атмосфера концертного виступу – найкращий методичний «посібник» у процесі навчання в класах інструментально-виконавських дисциплін.

Саме тому у наших фортепіанних класах ми постійно нагадуємо студентам про необхідність слухати провідних українських та іноземних виконавців у київських концертних залах, тим більше, що багато таких концертів відбувається абсолютно безплатно. Маються

на увазі концерти у Великому та Малому залах Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, Будинку вчених, Українському домі, Будинку вчителя.

Треба самокритично відмітити, що іноді деякі студенти навіть не знають, де знаходяться ці концертні зали. Саме тому ми ввели у наших фортепіанних класах неофіційний «звіт» у кінці кожного семестру для кожного студента про відвідування протягом семестру київських концертних залів. Студенти розповідають про свої враження від концертних виступів, намагаються рецензувати ці виступи, аналізують їх з цілком професійних позицій. Важко переоцінити в цьому аспекті прослуховування студентами-піаністами виступів конкурсантів на відомих київських Міжнародних конкурсах імені Миколи Лисенка та пам'яті Володимира Горовиця. У цьому році планується проведення наступного конкурсу, присвяченого Володимирі Горовицю. Виступи юних піаністів з багатьох країн світу є зразком концертного виконання фортепіанного репертуару для наших студентів магістратури. Чимало таких виступів зберігаються у відеозапису і цілком доступні студентам в Інтернеті. Однак, ми безумовно можемо рекомендувати магістрантам слухати і інші концерти та фестивалі виконавського мистецтва.

Так, щорічно у Національній опері відбуваються блискучі концерти «Гала Європа» (у 2017 році такий концерт відбувся у травні за ініціативою Італійського культурного інституту в Україні; його керівник – Нікола Франко Баллоні). В них беруть участь кращі українські та іноземні виконавці – оперні співаки та інструменталісти, оркестр та хор Київської опери. Тому відвідування цих концертів можна рекомендувати абсолютно всім студентам магістратури.

Серед інших видатних концертних явищ – ювілейний концерт залуженого артиста України, провідного концертмейстера Національної опери Костянтина Фесенка на сцені Національної філармонії України. Ціла плеяда кращих співаків Національної опери блискуче виконала складні арії та романси, цілі оперні сцени під акомпанемент К. Фесенка. Художню та методичну цінність такого концерту для наших студентів теж важко переоцінити.

Продовж двох тижнів (у травні та червні кожного навчального року) на сцені Великого залу консерваторії відбуваються випускні концерти піаністів. Ці виступи теж дуже корисно прослухати нашим учням. Тим більш, що грають випускники консерваторії на ролях фірми «Стейнвей», «Бехштейн», «Ямаха». Ці ролялі – серед кращих у Києві. Послухати

молодих талановитих піаністів та чудові інструменти – справжнє професійне задоволення і рідка можливість оцінити рівень інструментально-виконавської майстерності одразу багатьох молодих виконавців.

Іншим компонентом в структурі індивідуальних занять є обговорення з магістрантами різних навчально-методичних матеріалів. З ними кожен студент може ознайомитись індивідуально (вони розміщені в Інститутському або університетському репозиторії). Серед таких матеріалів є робочі навчальні програми, які теж є предметом наукових досліджень викладачів, темою фахових наукових публікацій [5]. Разом з цим, на кафедрі щорічно готуються та видаються методичні навчальні посібники, навчально-репертуарні посібники та підручники з інструментально-виконавських дисциплін, які суттєво допомагають студентам у навчальній діяльності. Серед останніх слід назвати ґрунтовну роботу народної артистки України, професора Н. Свириденко [7]. У своїх фортепіанних класах ми постійно використовуємо і навчальні посібники Є. Куришева [3; 4].

З метою вдосконалення виконавської підготовки студентів необхідно використовувати у навчальній роботі і сучасні методичні видання, перш за все – викладачів Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського та Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серед них особливе місце належить блисучому навчально-репертуарному посібнику професора Н. Грідневої «Хочу грати на роялі» [2]. Крім значного репертуарного матеріалу, який повною мірою може використовуватись у роботі з нашими студентами в фортепіанному класі, він містить і цінні методичні поради. Посібник також може використовуватись студентами у якості підручника під час педагогічної практики (в бакалавраті і в магістратурі). Існує і дуже цікава сучасна методична література, яка має крім навчальної ще і яскраво художню, мистецьку цінність. До таких літературно-методичних артефактів можна віднести книгу Л. Вакаріної «Клас № 86». Методичні поради автора мають велику цінність для всіх педагогів-музикантів [1].

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Серед найбільш актуальних аспектів вдосконалення інструментально-виконавської підготовки студентів слід назвати креативність викладача класу музичного інструменту. Його вмiла навчально-методична робота дозволяє не тільки вдало скласти навчальні робочі програми, але і реалізувати їх безпосередньо у

навчальній роботі в класах інструментально-виконавських дисциплін. Прямим доказом їхньої ефективності є зростаюча кількість творчих перемог наших студентів на численних конкурсах інструментально-виконавської майстерності різного рангу і масштабу, участь студентів у багатьох концертах в Інституті мистецтв та інших концертних залах університету та міста.

Суттєвим компонентом індивідуальних занять є обов'язковий аналіз результатів власних публічних виконавських виступів самим студентом; розширення активного слухацького досвіду, виконавського тезаурусу студентів шляхом відвідування кращих концертів та конкурсів інструментально-виконавської майстерності; використання останніх методичних розробок, навчальних робочих програм, навчально-репертуарних посібників та підручників у сфері інструментально-виконавської підготовки; обмін досвідом викладання дисциплін інструментально-виконавського циклу, підвищення професійної фахової кваліфікації викладачів класу інструментально-виконавських дисциплін.

Перспективною темою подальшого дослідження є узагальнення методики роботи над музичними творами різних форм, жанрів і стилів викладачів інструментальних дисциплін з магістрантами, майбутніми педагогами музичного мистецтва.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Вакаріна Л. М. Клас № 86 / Л. М. Вакаріна. – Київ, Музична Україна, 2015. – 96 с.
2. Гріднева Н. В. Хочу грати на роялі / Н. В. Гріднева. – К.: Музична Україна, 2012. – 200 с.
3. Куришев Є. В. Музичний архів Бориса Грінченка / Є. В. Куришев. – Київ, КУ ім. Б. Грінченка, 2011. – 91 с.
4. Куришев Є. В. Поезія Бориса Грінченка у творчості українських композиторів та виконавців / Є. В. Куришев. – Київ, КУ ім. Б. Грінченка, 2013. – 208 с.
5. Куришев Є. В., Ляшенко О. Д. Розвиток музично-виконавської компетентності у майбутніх педагогів музичного мистецтва в умовах вищої музичної освіти / Є. В. Куришев, О. Д. Ляшенко // Наук. часопис. Серія: Теорія і методика мистецької освіти. – Київ, 2017. – Вип. 23(28). – С. 73–78.
6. Куришев Є. В., Ляшенко О. Д. Робоча програма навчальної дисципліни «Музичний інструмент» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elibrary.kubg.edu.ua/22198/>.
7. Свириденко Н. С. Стилістика виконання старовинної музики на прикладі творів Й. С. Баха: навч.-метод. посібник / Н. С. Свириденко. – К.: Інтерсервіс, 2017. – 242 с.

REFERENCES

1. Vakarina, L. M. (2015). *Klas № 86*. [Class No. 86]. Kyiv.
2. Gridneva, N. V. (2012). *Khochu hraty na royali*. [I want to play the piano]. Kyiv.
3. Kuryshch, E. V. (2011). *Muzychnyy arkhiv Borysa Hrinchenka*. [The Music Archive of Boris Grinchenko]. Kyiv.
4. Kuryshch, E. V. (2013). *Poeziya Borysa Hrinchenka u tvorchosti ukrayins'kykh kompozytoriv ta vykonavtsiv*. [Poetry of Boris Grinchenko in the works of Ukrainian composers and performers]. Kyiv.
5. Kuryshch, E. V., Lyashenko O. D. (2017). *Rozvytok muzychno-vykonavs'koyi kompetentnosti u maybutnykh pedahohiv muzychnoho mystetstva v umovakh vyshchoyi muzychnoyi osvity*. [Development of musical-performing competence for future teachers of musical art under conditions of higher musical education.]. Kyiv.
6. Kuryshch, E. V., Lyashenko, O. D. (2017). *Robocha prohrama navchal'noyi dystsypliny «Muzychnyy instrument»* [Working program of the discipline "Musical Instrument"]. Kyiv.
7. Sviridenko, N. S. (2017). *Stylistyka vykonannya starovynnoyi muzyky na prykladi tvoriv Y. S. Bakha*. [Stylistics of the performance of old music on the example of J. S. Bach] Kyiv.

УДК 37.015.31:78

СТАНОВЛЕННЯ МЕТОДИКИ МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ В УКРАЇНІ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Реформа освітньої галузі сьогодні повинна відбуватись на історичних та соціокультурних традиціях рідного народу. Створення освітньої системи, що ґрунтувалася на національних засадах, розпочалася після 17 року ХХ століття, коли естетичне виховання стало обов'язковим для школярів різного віку. В ті часи, як і зараз, основним завданням школи було виховання всебічно розвинутої людини. Головне місце серед усіх мистецьких дисциплін належало музиці та співам; основними складовими уроку музики були слухання музики, хоровий спів та музична грамота.

На жаль, у сучасній загальноосвітній школі все менше уваги приділяється хоровому співу, майже не вивчається нотна грамота, не

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

КУРИШЕВ Євген Володимирович – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

Наукові інтереси: теорія і методика музичної освіти, професійна підготовка майбутніх педагогів-музикантів.

ЛЯШЕНКО Ольга Дмитрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

Наукові інтереси: теорія і методика музичної освіти, професійна підготовка майбутніх педагогів-музикантів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

KURYSHEV Evgen Volodymyrovych – Candidate of Pedagogical Sciences, Docent, Associate Professor of Instrumental and Performance Skills of the Art Institute of Kiev University Named after Boris Grinchenko.

LIASHENKO Olga Dmitrievna – Candidate of Pedagogical Sciences, Docent, Sociate Professor of Instrumental and Performance skills of the art Institute of Kiev University Named After Boris Grinchenko.

Circle of scientific interests: theory and methods of music education, professional training of future music teachers.

*Дата надходження рукопису 10. 02. 2018 р.
Рецензент – д.п.н. професор В. Ф. Черкасов.*

ЛЮБАР Руслана Олександрівна –

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри методики музичного виховання, співу та хорового диригування Криворізького державного педагогічного університету

e-mail: r.o.lyubar@mail.com

проводиться спів по нотах, запис музичних диктантів. Зберегти ці види музичної діяльності школярів та поновити музично-педагогічні здобутки відомих українських діячів мистецтва є однією з головних умов збереження співочих традицій українського народу, а головне – національного виховання підрастаючого покоління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методичні праці українських композиторів початку ХХ століття представлені науково-методичними посібниками, підручниками, програмами та іншими працями, які зорієнтовані на музично-естетичне виховання дітей та молоді засобами музичного мистецтва (К. Стеценко «Початковий курс навчання дітей нотного співу», «Методика шкільного співу»,